

# Eigenzinnige types

Bezoekers van de Groesbeekse bossen kunnen voortaan op pad met een gids over drie landgoederen. Die zijn te danken aan enkele eigenaren met een groot hart.

door Ronald Wiegerinck

'Parbleu, die spoort niet', zou de adellijke familie wellicht anno 2011 hebben gezegd. Eind 18e eeuw zullen de verwanten van Friedrich Carl Fürst van Wied zu Neuwied andere termen hebben gebruikt, maar wel van dezelfde strekking. Want de Pruisische vorst had het in zijn bepruikte hoofd gehaald om 'de armoede te bestrijden door ontginning en werkverschaffing'. En kocht daarvoor 750 morgen woeste grond in Groesbeek, à raison van 6 stuivers pacht per jaar. Die 639 hectare heide en eikenhakhout op wat nu De Wolfsberg, De Muntberg en de Hooge Hoenderberg heten, zou plaats moeten maken voor bos, akkers en schapen. Nu niet meer dan een nobele daad ten behoeve van het gewone volk dat om werk schreeuwt, destijds een tikje te revolutionair voor zijn familie, die dan ook een rechtszaak begon om Friedrich krankzinnig te laten verklaren.

Hij is de eerste van enkele eigenzinnige, filantropische eigenaren van de bossen van het Nederrijkswald in Groesbeek die op het toneel verschijnt in 'Groesbeek, een cultuurhistorische wandeling'. Het is een nieuw gidsje in de reeks 'Cultuurhistorische routes in Nederland'. Het boekje is een drieliuk. Achterin een routebeschrijving die langs 24 markante punten op de drie landgoederen voert, daarvoor uitgebreide tekst en uitleg bij elk van die bezienswaardigheden. Het begint met de historie van het wald, van de Batavieren tot het omstreden herstelplan Heiderijk. Een verhaal op zich, voor thuis in de luie stoel, dat de wandelaar met andere ogen laat kijken naar de Groesbeekse bossen. Met de verkoop aan de tegendraad-



Een groep planters, in 1921 gefotografeerd op De Hooge Hoenderberg. Deze en beide andere foto's zijn afkomstig uit het boek.

foto Collectie C.G. Driessen, Groesbeek

een stuk (het slechtste) verkochten aan Piet van Stokkum uit Rotterdam. De natuursteenhandelaar had iets weg van Rijnbende en de prins: ook hij wilde anderen laten profiteren van zijn (natuurlijke) rijkdom. Deze weldoener van het wald legde De Hooge Hoenderberg aan: 'een luthof voor iedereen', dus ook de lokale bevolking. Bomen, nestkasten, zwerfstenen, wegen en lanen en vogeldrinkbakken liet hij aanvoeren en aanleggen. De man liet in zeven jaar tijds meer dan anderhalf miljoen bomen planten.

se prins ging een deel van de drie landgoederen die in het boekje worden besproken, na eeuwenlang overheidsbezit te zijn geweest, over in particuliere handen. De edelman bakte er niks van en moest letterlijk van armoede de boel overdoen. Aan Frans Godard van Lynden van Hemmen - latere bezitters hadden heel wat prozaïsche namen, maar waren meest ook geen doorsnee-types. Van Lynden van Hemmen kocht er nog een lapje bij en was uiteindelijk eigenaar van alle drie landgoederen. Na diens dood vielen ze toe aan een oom van de kleinkinderen die de hele boel erfden. Dertien jaar later trok de Amsterdamer Willem Elias Rijnbende de portefeuille

le en werd de baas van het bos. En die wist van aanpakken. Bouwde een landhuis en liet op grote schaal grove den planten en zaaien: bouw materiaal voor in de mijnen. In Groesbeek kon de man niet kapot. Niet alleen schiep hij een waar landgoed, hij hielp er zo'n honderd arme kerels mee aan het werk, en in Groesbeek was het destijds bepaald geen vetpot. Bijkomend voordeel van de aanplant: de bodem werd er zoveel rijker van dat er later ook andere boomsoorten konden gedijen. De dochters van Rijnbende verdeelden na diens dood de erfenis zodat eerst twee landgoederen ontstonden (Wolfsberg en Muntberg), en nog een derde toen ze

bezienswaardigheden van Muntberg, Wolfsberg en Hooge Hoenderberg

# een weldaad voor het wald



Willem Elias Rijnbende.  
foto Collectie C.G. Driessen, Groesbeek

## Groesbeekse 'parel'

- 'Van notabel domein tot een parel in een diadeem' is de titel van het eerste hoofdstuk van 'Groesbeek, een cultuurhistorische wandeling'.
- Daarin wordt de historie van het beschreven gebied uiteengezet, gevolgd door een beschrijving van de cultuurhistorische elementen die de wandelaar er tegenkomt en een routebeschrijving.
- Auteurs zijn Patrick Jansen en Martijn Boosten, beiden verbonden aan de Stichting Probos.
- Aan de gids werd meebetaald door onder meer de Werkgroep Milieubeheer Groesbeek, Staatsbosbeheer, de gemeente en het Groesbeekse bedrijf Van Kesteren.
- Het boek kost 9,95 euro en is te bestellen via [www.matrijs.com](http://www.matrijs.com) of de boekhandel. Lokale boekhandels hebben het op voorraad.
- De gids is opgedragen aan Gerrie G. Driessen en Klaas Bouwer 'die zoveel hebben betekend voor het in kaart brengen van de geschiedenis van de Groesbeekse bossen'.



Via een spoorlijntje werd een Duits munitiedepot in het bos bevoorrad. Het is een van de onderwerpen die tijdens de wandelroute worden belicht.  
foto Antoon van Stokkum

optrekken en Bungalowpark Cantecleer stichtte. Inmiddels was de geschiedenis al bijna op haar schreden teruggekeerd. Want eerder had Natuurmonumenten twee van de drie landgoederen gekocht en onder druk van de publieke opinie overgedaan

aan Staatsbosbeheer. Die overheidsinstantie kreeg jaren later ook De Hooge Hoenderberg op haar naam, waarmee het bos grotendeels weer publiek bezit was. Maar intussen aanzienlijk rijker qua natuur en zo een belangrijke toeristische trekpleister.